

Webinar “Farmers as Agents of Change in Greening Agriculture: Challenges & Opportunity”

เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๔ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เข้าร่วมฟังการประชุมออนไลน์ (Webinar) ในหัวข้อ เรื่อง เกษตรกรผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของการทำเกษตรสีเขียว: ความท้าทายและโอกาส (Farmers as Agents of Change in Greening Agriculture: Challenges & Opportunity) จัดโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ ประจำอเมริกาเหนือ (Food and Agriculture Organization of the United Nations, North America) และสถานเอกอัครราชทูตเดนมาร์กในสหรัฐอเมริกา บรรยายความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรในช่วงเปลี่ยนผ่านการทำเกษตรสีเขียว เพื่อให้เกิดการทำเกษตรอย่างยั่งยืนและผลิตอาหารได้มากขึ้น พร้อมทั้งรับฟังการแลกเปลี่ยนความเห็นและประสบการณ์ของเกษตรกรเดนมาร์กและสหรัฐฯ ในฐานะที่เป็นตัวแทนหลักของการปรับใช้แนวทางปฏิบัติเพื่อทำการเกษตรอย่างยั่งยืน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนโยบายการบริหารจัดการใหม่เพื่อการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยสามารถรับฟังการบรรยายได้ที่เว็บไซต์ <http://bit.ly/0415Recording>

๑. คำกล่าวเปิดงาน

(๑.๑) นาย Vimlendra Sharan ตำแหน่ง Director, FAO North America การประชุมครั้งนี้เป็นโอกาสอันดีที่จะได้รับฟังความเห็นจากเกษตรกร ซึ่งจะเป็กลไกหลักในการสร้างการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำเกษตรกรรม และเป็นกลุ่มที่ต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโดยตรง เกษตรกรมีความจำเป็นต้องปรับยุทธวิธีในการบริหารจัดการทรัพยากรและพลังงานเพื่อคงความมั่นคงของอาหาร การปรับการทำเกษตรสีเขียวเป็นวิธีการที่มีการพูดถึงมากกว่าการลงมือปฏิบัติจริง ดังนั้น ผู้เชี่ยวชาญ นักนโยบาย และเกษตรกรจำเป็นต้องทำงานร่วมกันเพื่อสังเคราะห์ความคิดให้ตกผลึกและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง

(๑.๒) นาย Søren Søndergaard ตำแหน่ง Chairman, Danish Agriculture and Food Council ล่าสุดเดนมาร์กร่วมลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) ร่วมกับสำนักงานอาหารและการเกษตรของรัฐบาลแคลิฟอร์เนีย เพื่อร่วมมือกันแสวงหาแนวทางพัฒนาความเท่าทันต่อภูมิอากาศของห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของผลิตภัณฑ์นม ซึ่งพร้อมให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เนื่องจากเชื่อว่าเกษตรกรจะเป็นฟันเฟืองหลักในการแก้ปัญหาสภาพภูมิอากาศในอนาคต และจะเป็นผู้นำในการทำเกษตรสีเขียวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน เดนมาร์กก่อตั้งสมาคม Danish Agriculture and Food Council เพื่อดูแลห่วงโซ่คุณค่าของการเกษตรและการผลิตอาหาร มีสมาชิกที่อยู่ในอุตสาหกรรมอาหารทุกสาขาดังแต่เกษตรกรจนถึงบริษัทผู้ผลิตวัตถุดิบและสารปรุงแต่งอาหาร ส่งผลให้โครงสร้างขององค์กรมีความสมบูรณ์ และมีศักยภาพที่จะรับมือกับความท้าทายและโอกาสได้ นอกจากนี้ สมาคมได้ตั้งศูนย์วิจัยคิดค้นนวัตกรรมร่วมกับมหาวิทยาลัย และให้ผู้ให้คำปรึกษาระดับท้องถิ่นถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรเพื่อนำไปปรับใช้ เป้าหมายหลักของสมาคม คือ การทำให้สภาพภูมิอากาศเป็นกลางและเป็นศูนย์รวมของอาหารภายในปี พ.ศ ๒๕๙๓ เดนมาร์กต้องการความร่วมมือทำการพัฒนาและวิจัย (Research and Development หรือ R&D) เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันเดนมาร์กทำการศึกษาาระบบชีววิทยาซึ่งอาศัยเวลาในการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับต่างประเทศโดยไม่เห็นว่าเป็นประเทศคู่แข่ง จัดตั้งหน่วยบริการให้คำปรึกษาซึ่งมีเกษตรกรเป็นผู้ควบคุมและเป็นเจ้าของ จึงสามารถใช้ทรัพยากรและความรู้ในกลุ่มเกษตรกรได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ร่วมมือกับต่างประเทศในทุกระดับเพื่อ

เสริมสร้างความยั่งยืนในทุกที่ ล่าสุดได้จัดตั้งคณะทำงาน Climate Task Force ระหว่างประเทศสมาชิก EU เพื่อรวบรวมความคิดและหาทางแก้ปัญหาที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านสีเขียว (Green Transition) ระหว่างประเทศต่อไป

กล่าวโดยสรุปสิ่งที่จำเป็นต้องมีในปัจจุบัน ได้แก่ (๑) การรวมกันเพื่อมุ่งมั่นแก้ปัญหาด้วยกัน (๒) รัฐบาลกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อนำมาใช้วางแผนการลงทุนและพัฒนาในอนาคต (๓) รัฐและเอกชนมีความมุ่งมั่นในการหาแนวทางพัฒนาและวิจัย (R&D) เพื่อที่จะต่อยอดพัฒนาความรู้ เทคโนโลยี และการแก้ไขในอนาคต (๔) สร้างแรงจูงใจให้แก่เกษตรกรให้เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความคิดใหม่ และเกิดแรงจูงใจ (๕) มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหาร และ (๖) เพิ่มการร่วมมือระหว่างประเทศ และตระหนักรู้ความสำคัญของการพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาและโครงการความเท่าทันต่อภูมิอากาศและความยั่งยืน

(๑.๓) นาง Karen Ross ตำแหน่ง Secretary, Department of Food and Agriculture, California เกษตรกรรมเป็นสิ่งแรกและเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการเริ่มแก้ปัญหาสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับบทบาทของเกษตรกรและฟาร์มปศุสัตว์ รวมทั้งโอกาสใหม่ ๆ ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ โดยมีเกษตรกรเป็นผู้นำในการสร้างความเปลี่ยนแปลง และไม่ควรปล่อยให้เกษตรกรต่อสู้เพียงลำพัง ระบบอาหารที่มีความยืดหยุ่นฟื้นตัวได้เร็วเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ระบบนิเวศฟื้นตัว และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพได้ รัฐบาลจะต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายที่เหมาะสม รัฐแคลิฟอร์เนียมีเป้าหมายจะทำให้ค่าคาร์บอนมีความเป็นกลางภายในปี พ.ศ. ๒๕๘๘ โดยจะใช้เกษตรกรและป่าไม้เป็นหัวใจหลักในการลดคาร์บอนและกักเก็บคาร์บอนในดิน ดินจะต้องมีความสมบูรณ์และทนทานต่อความแห้งแล้ง และจะทำการปรับปรุงการใช้ปุ๋ยให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาการหมุนเวียนของสารอาหาร ภายใน ๑๐ ปีที่ผ่านมาแคลิฟอร์เนียได้ลงทุนกว่า ๑ พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือ ๓ หมื่นล้านบาท จัดตั้งโปรแกรมเพื่อประโยชน์ของเกษตรกรและฟาร์มปศุสัตว์ เพื่อปูรากฐานไปสู่การเปลี่ยนผ่านสีเขียว เช่น การทำโปรแกรมลดการปล่อยก๊าซมีเทนของอุตสาหกรรมฟาร์มนม ผลิตภัณฑ์นมหมุนเวียน จัดตั้งโปรแกรมรักษาสุขภาพดิน อนุรักษ์น้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ ได้ประสานงานร่วมกับรัฐบาลต่างประเทศในการจัดประชุม World Food Summit และ UN Food System ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่จะใช้เวทีดังกล่าวแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่ใช้ในท้องถิ่น

๒. การบรรยายแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยตัวแทนเกษตรกร

(๒.๑) นาย Anders Nørgaard ตำแหน่ง Dairy producer and Vice – Chairman, Holstebro – Struer Landboforening เกษตรกรเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งในการดำเนินการตามนโยบายเกษตรสีเขียว ฟาร์มโคนมของตน เช่น สร้างโรงงานก๊าซชีวภาพ (Biogas plant) ได้วัตถุดิบมาจากอาหารเหลือทิ้ง เช่น ขนหมัก ปุ๋ยธรรมชาติ และฟางที่ใช้ปูพื้นในโรงปศุสัตว์ (Deep litter) ซึ่งสามารถผลิตไฟฟ้าได้กว่า ๕.๕ ล้านกิโลวัตต์ต่อปี ใช้เทคโนโลยี Cloud ร่วมกับเครื่องจักรเพื่อวัดปริมาณผลผลิตในฟาร์ม ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลวัดปริมาณการให้อาหารสัตว์ที่ประมวลข้อมูลได้ตามเวลาจริงทุกวัน ช่วยให้สามารถบริหารจัดการอาหารในฟาร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เครื่องมือวัด – คำนวณสภาพภูมิอากาศ และมีการผสมพันธุ์วัวเพื่อได้วัวที่แข็งแรง มีอายุยืน และลดปริมาณการกินอาหาร ซึ่งจากการวิจัยพบว่าจะช่วยลดการกินอาหารร้อยละ ๖ ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ จะจูงใจให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอย่างยั่งยืนได้ต้องทำให้เกษตรกรเห็นว่า เกษตรกรสามารถสร้างรายได้ได้จากวิธีการดังกล่าวและเป็นหนทางที่จะช่วยรักษาให้กิจการคงอยู่อย่างยั่งยืนในอนาคต

(๒.๒) นาย Derek Azevedo ตำแหน่ง Executive Vice President, Bowles Farming Company เริ่มเปลี่ยนมาทำการเกษตรสีเขียว สอดคล้องกับความสนใจของผู้บริโภคที่ต้องการทราบข้อมูลมากกว่าเรื่องโภชนาการ

ทีมบริหารจึงศึกษาฟาร์มในเชิงลึก พบโอกาสในการกักเก็บคาร์บอนในพื้นดิน และการอนุรักษ์ระบบนิเวศเนื่องจากฟาร์มเป็นแหล่งอาศัยของนก สัตว์บนพื้นดิน และพืชท้องถิ่นหลายสายพันธุ์ นอกจากนี้ มีการลงทุนจัดสรรทุนการศึกษาเพื่อเสริมศักยภาพพนักงาน จัดตั้งห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาวิจัย พร้อมต้อนรับผู้สนใจ นักวิชาการ ภาครัฐ และภาคเอกชนเข้าเยี่ยมชมเทคโนโลยีของฟาร์ม เทคโนโลยีที่ใช้กับพืชพื้นเมือง และการทดลองวิจัยการทำอาหารให้มีคุณสมบัติเหมือนยา ในภาพรวมเห็นว่าฟาร์มเป็นมากกว่าสถานที่ที่เพาะปลูกพืชผล โดยมีโอกาสที่จะพัฒนาศึกษาจากฟาร์มได้อย่างไม่สิ้นสุด

(๒.๓) นาย Doug Keesling เจ้าของ Keesling Farms & XRG เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของมลรัฐแคนซัสมีฝนเพียง ๒๐ – ๒๔ นิ้วและมีหน้าดินหนาเพียง ๑ นิ้ว ดังนั้น จึงมีระบบการอนุรักษ์ทรัพยากรที่เข้มงวด ใช้วิธีการทำเกษตรแบบไม่ไถพรวนดิน (No till) ซึ่งเป็นวิธีการรักษาความยั่งยืนมากกว่า ๓๐ ปี แนวคิดดังกล่าวจึงไม่ใช่สิ่งใหม่ของแคนซัสซึ่งยืนหยัดการทำเกษตรแบบอนุรักษ์ ใช้ปุ๋ยธรรมชาติแทนการใช้ปุ๋ยเคมี ทำการผสมผสานระหว่างการปลูกพืชผลและการทำปศุสัตว์ ซึ่งส่งผลพลอยได้ให้เกิดการทำฟิชั่นทรีรี่ การทำการเกษตรแบบยั่งยืนมีหลายวิธี และมีการกล่าวถึงหลายรูปแบบ ดังนั้นควรหาประเด็นหลักของการทำเกษตรยั่งยืน โดยส่วนตัวจะให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์คุณภาพน้ำให้สะอาด การกักเก็บน้ำ และการการกักเซาะ นอกจากนี้ มีการศึกษาวิจัยในหลายพื้นที่ทั้งในและต่างประเทศ โดยได้นำความรู้กลับมาพัฒนาฟาร์มและแลกเปลี่ยนให้คำปรึกษากับต่างประเทศ การทำวิจัยศึกษาข้าวฟ่าง (Sorghum) ซึ่งเป็นพืชที่ปลูกหลักในพื้นที่ ศึกษาวิจัยวิธีการปลูกพืชที่ดีที่สุดและหาวิธีการเปลี่ยนผ่านที่ให้ผลดีกว่าวิธีที่ทำในปัจจุบันใช้เทคโนโลยีช่วยให้ปลูกพืชผลได้มากในขณะที่ใช้ปุ๋ยน้อยลง ทั้งนี้ ควรหาวิธีการสร้างแรงจูงใจให้แก่เกษตรกรหันมาทำเกษตรยั่งยืนมากขึ้น เนื่องจากวิธีการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อธรรมชาติในปัจจุบันใช้เงินทุนสูง แต่ส่วนตัวทำเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

๓. การแลกเปลี่ยนความเห็นต่อแนวทางการดำเนินงาน ข้อเสนอจากองค์กร

(๓.๑) นาย Zitouni Ould – Dada ตำแหน่ง Deputy Director, Climate and Environment Division, FAO หลายภาคส่วนกำหนดนโยบายและแนะนำแนวความคิดในเรื่องดังกล่าว ซึ่งพร้อมนำมาปฏิบัติและจะส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร ดังนั้น เห็นควรที่จะให้เกษตรกรเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการแลกเปลี่ยนความเห็นของกรอบการทำเกษตรในอนาคต และให้มีส่วนร่วมออกความเห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรเผชิญ โดยเฉพาะควรให้ความสนใจรับฟังและรวมกลุ่มเกษตรกรขนาดเล็กที่มีกว่า ๒ พันล้านคนในประเทศกำลังพัฒนา หรือมีจำนวนประมาณร้อยละ ๘๐ ในประเทศแถบอเมริกาใต้ ซาฮาราและเอเชียใต้ให้มีส่วนร่วมออกความเห็น นอกจากนี้ ควรให้การสนับสนุนเกษตรกรในประเทศที่ปรับใช้นโยบายด้านการปฏิบัติตามหลัก Smart Climate Practices และให้มีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูล เทคโนโลยี และนวัตกรรม ทั้งนี้ ไม่ควรเพิกเฉยต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้ด้านเกษตรกรรมจากรุ่นสู่รุ่น รวมทั้งควรสนับสนุนให้ความรู้แก่คนหนุ่มสาว โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาให้หันมาสนใจอาชีพเกษตรกร สร้างแรงจูงใจและหาช่องทางให้คนหนุ่มสาวที่ส่วนใหญ่มีความคิดสร้างสรรค์เชิงธุรกิจ สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน การจัดสรรที่ดินทำกิน และสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี เงินทุน ความรู้ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและสตรี

(๓.๒) นาย Martien Van Nieuwkoop ตำแหน่ง Global Director, Agriculture and Food, World Bank เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนจากรัฐบาล ในปัจจุบันรัฐบาลทั่วโลกให้การสนับสนุนทางการเงินด้านการเกษตรแก่สาธารณะกว่า ๗ แสนเหรียญสหรัฐ (หรือ ๒.๑ ล้านล้านบาท) คำถามที่สำคัญคือมีการใช้เงินดังกล่าวช่วยเหลือเกษตรกรอย่างไรและเงินดังกล่าวไปถึงมือของเกษตรกรรายย่อยหรือไม่ ในสหรัฐฯ เงินจำนวนดังกล่าวมักส่งต่อไปยังเกษตรกรรายใหญ่ ตลาด การสนับสนุนราคาสินค้า และนำไปช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ เห็นว่า การจัดสรรที่ไม่เหมาะสมจะสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรปลูกพืชที่ไม่ควรปลูกในพื้นที่ ซึ่งจะเป็เหตุให้ใช้ปุ๋ยที่มาก

เกินไป และก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา สร้างความเสี่ยงต่อการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะกระทบโดยตรงต่อการปลูกพืชผลเพื่อจำหน่าย ดังนั้น เงินจำนวน ๗ แสนล้านเหรียญสหรัฐ ควรใช้ลงทุนในการทำเกษตรกรสีเขียว สร้างเทคโนโลยีที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืน มีศักยภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก นอกจากนี้ ควรรวมเกษตรกรให้เป็นหนึ่งในทีมที่จะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรให้ความช่วยเหลือ รับฟังปัญหา และสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรมีความสามารถรับมือกับการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ภาครัฐควรใส่ใจกับโปรแกรมการช่วยเหลือด้านการเกษตรสาธารณะ และในการประชุมฤดูใบไม้ผลิประจำปีของธนาคารโลก ได้หารือหาแนวทางที่จะสนับสนุนภาคการเกษตรและอาหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(๓.๓) นาย Thomas Batchelor ตำแหน่ง Global VP of Bioagriculture, Novozymes North America ให้ความสำคัญกับการศึกษาระบบนิเวศวิทยาเพื่อหาทางปลดปล่อยศักยภาพของธรรมชาติ และทำความเข้าใจกับไมโครไบโอม (Microbiome) ที่อยู่ในดินและในปฏิชาธรรมชาติเพื่อให้เกษตรกรสามารถประยุกต์ใช้กับการทำเกษตรและปศุสัตว์ในระดับอุตสาหกรรม ให้เป็นการทำเกษตรแบบธรรมชาติและยั่งยืน การศึกษาวิจัยดังกล่าวมีจุดประสงค์ในการค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และสร้างแนวทางปฏิบัติที่สามารถสร้างกำไรได้จริง ทั้งนี้ การคิดค้นดังกล่าวเป็นเพียงจุดเริ่มต้นซึ่งยังคงต้องใช้เวลาประมาณ ๕ - ๑๐ ปี ในการค้นคว้า อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าในช่วง ๑๐ ปี ข้างหน้าจะมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศมากขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่จะสร้างความมั่นใจว่าเทคโนโลยีจะส่งไปถึงเกษตรกรและมีการประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย รวมทั้งมีการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้คิดค้นเทคโนโลยี เกษตรกร และผู้กำหนดนโยบาย

๔. สรุป

- ควรแสวงหาแนวทางส่งต่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้ถึงมือผู้บริโภคโดยเร็วที่สุด
- จำเป็นที่จะต้องจัดหาแรงจูงใจที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกรเพื่อนำไปปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ต่อไป
- รวมเกษตรกรเข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์คณะกำหนดนโยบายและรับฟังเกษตรกร
- ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่
- ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทของเกษตรกรในฐานะผู้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- รัฐบาลควรเข้าหาเกษตรกรเพราะเกษตรกรจะเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบโดยตรง

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

เมษายน ๒๕๖๔